MÅNEDSBLADET

Glemmer du

Nr. 11 - December 2004
Tårnby Kommunebiblioteker - Lokalhistorisk Samling

Forsideillustration:
Jul hos familien Petersen i Villa Søvang i Alléen ca. 1888.
Fra venstre: Oscar og Hilde Jansen, Axel Clausen.
Inde ved juletræet: Catarina Petersen og
Yderst til højre ved døren: Ouscher Petersen.

I denne udgave af "Glemmer du" er der hentet inspiration fra:
Karl Pedersen: Lillebror fra Saltværksvej. Utrykt manuskript
Juleerindringer fra Kastrup og Tårnby, 1993.

ISSN 1397-5412

Glemmer du er udgivet af: Tårnby Kommunebiblioteker, Lokalhistorisk Samling
Skrevet og redigeret af: Inger Kjær Jansen
Layout: Vicky Bonde

JUL

Igen i år vil vi bringe lidt juletraditioner fra Tårnby. Først et uddrag af et vers, der, skønt det er 100 år gammelt, stadig rummer noget genkendeligt fra nutiden. Verset blev bragt i Amager Avis den 18. december 1904.

Nu kommer den kære Jul jo snart,
og Handelsomsætningen tager Fart,
i Vinduet lægges de lækreste Sager,
som føres paa Lager.
De Handlende udfolder al deres Kunst
for at vinde Kundernes Gunst.
Det er ikke blot i den gamle By,
ogsaa herude paa Amagerland
et Vindu med Smag vi pynte kan,
Vi kan være tilfreds med vore Butikker,
selv om ikke Østergades de stikker.
Her kan købes alt, hvad Hjertet begærer
fra Diamantsmykker til Æbler og Pærer.
Gaa bare herude i Sundby omkring
og se paa de mange udstillede Ting,
der findes nok til at fryde Øjet
og gøre én selv med sit Indkøb fornøjet.
De Handlende kan paa bedste Vis
fortælle om Varernes Godhed og Pris
ved at avertere i Amager Avis.
Gennem den de lettest paa Kunder kan kalde.
for den Avis læses herude af alle.
--Kroniker

Forberedelser og indkøb

Juleforberedelserne var ikke overvældende. Butikkernes juleudstillinger begyndte vel kun godt et par uger før, men lyset og glimmeret lunede. Det var en oplevelse at komme med til juleudstilling i byen.

Men julebagning havde vi hjemme, og når jeg kom fra skole var jeg med til at vride klejner og gøre andet julebag.

Indkøbene blev lidt fyldigere. Der blev købt små poser nødder, lidt konfekt og figner, en æske dadler

og 12 appelsiner, små. For at bøde lidt på den sure smag var det bedst at stikke hul i skallen og putte et stykke sukker i og langsomt suge gennem sukkeret. Der blev købt juletræ, det var ikke stort, og vi ventede gerne så længe som muligt, hvis priserne nu skulle falde. Det stod på et lille bord. Vi fik flæskesteg og risengrød med mandel. Og en periode har vi nok været uden bageovn, for som så mange andre fik vi nogle gange stegen stegt hos bageren. Fra brugsens bageri vandrede vi hjem med bradepanden og en kande med fedtet.
(Karl Pedersen f. 1919 i Kastrup)

Julepakkerne skal ud

Vi er i år 1943. Fragtmand Helge Poulsens medhjælper var taget til Sverige så han stod der uden hjælper. Han spurgte om jeg ikke havde noget at lave, det havde jeg jo ikke. Så tilbød han mig den samme løn som Tage Madsen, det hed hans medhjælper. Han var over 18 år og havde fået 50 kr. om ugen, det ville jeg også få, hvis jeg ville begynde hos ham med det samme. Jeg var kun 14 år, så det var en god løn, så jeg sagde ja.
Jeg løb nu hjem til min mor og bad hende om at finde noget arbejdstøj til mig. Hun spurgte, hvad jeg skulle bruge det til, så måtte jeg fortælle, at jeg havde fået arbejde hos Helge og skulle begynde med det samme. Jeg husker, at ved juletid var der meget at køre med, alle fik pakker fra Jylland og Fyn, de skulle ud samme dag, som vi fik dem, det var gerne ænder og flæsk. En af de dage kom jeg hjem fra arbejdet kl. 23 og var godt træt, jeg fik mad, men mens jeg sad og spiste, faldt jeg i søvn og tabte hovedet ned i maden, så sagde min far at jeg skulle gå ud og vaske mig og gå i seng, næste dag talte min far med Helge, han sagde at det var for lang en arbejdsdag for en dreng på 14 år.
(Kuno Madsen f. i 1928 i Kastrup)

Julemad

Hvad er julen uden en god sild eller måske blodpølse? Inger Larsen fra Kastrup havde en god opskrift på kryddersild:

Kryddersild

Sildene rengøres for Hoved, Hale og skæl og lægges i 2 Dele Eddike og 1 Del Vand, med en haandfuld Salt. Den Blanding skal de ligge i et Døgn, tages op og løbe af. Jeg vasker Sildene lidt af i lidt

Eddikevand, inden jeg lægger dem i den anden Blanding, da de samler så meget Blod. De lægges med følgende Krydderier:
30 gr Allehaande
30 gr sort Peber
30 gr Nelliker
30 gr spansk Humle
Laurbærblade imellem Lagene
1½ pnd mørkt Puddersukker
375 gr fint Salt
Opskriften svarer til 1 ol Sild (80 stk.)
De må købe hele Krydderier og støde dem, da de skal være groftstødte og saa blande det hele sammen og lægge Sildene med Ryggen nedad og drysse Krydderier imellem hvert lag. Sildene kan spises efter 8-10 dage, der skal lægges pres paa.

Rigmor Schäfers opskrift på julens bedste blodpølse:

Blodpølse

2 liter svineblod
5 eller6 skeer mellemfine byggryn
3 skeer konfektrosiner
500 gr hakkede mandler
1 flomme fedt i små terninger
2½ skefuld sukker
50 gr stødt kanel
1 pot syltesuppe
rosinvand
Dette skulle henstå i 2 dage koldt og røres et par gange om dagen. Tarmene blev renset og udvandet i flere dage. Tarmene blev stoppet halvt til, bundet med pinde og glattet ud.
Dernæst blev de kogt ¾ time. Pindene var hjemmesnittede og pølsehorn blev benyttet

Karlens julebad

Sidst men ikke mindst af oplevelser og traditioner skulle karlen Herman i bad. Det blev trukket ud til sidste øjeblik. Herman kunne ikke fordrage vand og sæbe. Men lillejuleaften skulle det ske. Hver gang Herman vendte ryggen til, blev der snakket og grinet og fortalt, hvordan det var gået sidste år. En stor træbalje blev sat ind i bryggerset, masser af varmet vand hældt i. Håndklæde og sæbe og noget nyt tøj blev lagt ved siden af. Hvis man fangede hans blik, så man tydeligt, at noget frygteligt skulle ske. Men ind kom han, og når han kom ud, var alt forandret. Ny skjorte, andre bukser uden huller og nye træsko, en helt anden farve på hænder og ansigt - nu kunne julen begynde. (Ina Astorri født i 1939 på Nordregård, Englandsvej)

Juleaften

Julemorgen blev de allersidste ting gjort. Plader til spisebordet blev hentet frem, glas, duge og bestik stillet præcis som altid. I soveværelserne var tøj lagt frem, og der var fyret overalt.

Præcis kl. 15.30 gik det af sted til kirke. Alle skulle med, på nær en kvinde, som skulle blive hjemme for at passe gryder, ovne og kaminer. Nu var der virkelig julestemning.

Før man gik ind i kirken, gik man til gravsteder, og hvis der ikke lå sne, kunne man se, at det var endnu smukkere end sidste år. Også inde i kirken. Alt blev noteret og husket.

Efter gudstjenesten gik det hjem. Hjem, hvor alt duftede, og der var virkelig meget, meget anderledes end andre af årets dage. Gæster ankom. De samme velkomne gæster som altid. For første gang fik man gavepakker at se, og de blev hastigt båret ind bag den stadig låste dør.

Før julemiddagen skulle begynde, blev alle julekort og breve læst op. Og man talte om og tænkte på hver enkelt, der havde sendt sin hilsen. Selvfølgelig sneglede tiden sig af sted for et barn, men man oplevede ro, fred og glæde.

Inden det store fad med risengrød og den søde juleøl blev sat ind, var der altid tre, som skulle vælge en salme, og hos os blev det altid: Julen har Englelyd, Dejlig er den Himmel blå og Glade Jul, dejlige Jul. Nogle gange dog i forskellig rækkefølge. I risengrøden var der en mandel. Mandelgaven var en marcipangris med rød sløjfe om. Den var gerne så tør, så den støvede, fordi den havde været indkøbt i meget lang tid. Men det var fantastisk.

Efter risengrøden blev der serveret gåsesteg og flæskesteg med alt tilbehør, surt og sødt, brune og hvide kartofler, rødkål, fint snittet, smagt til efter kunstens regler med sukker, eddike, smør og salt i rette forhold. Alt lavet med stor omhu i store gryder af jern, som passede til ringene i komfuret. Efter middagen kom det værste øjeblik. For der skulle ryddes af bordet og vaskes op og dækkes til kaffe før juletræet kunne ses. På et tidspunkt var alle - på nær farmor - samlet i den stue, hvor vi havde spist. Men pludselig kom hun og sagde: Glædelig jul. Vi kunne gå ind i den aflåste stue. Jeg syntes, vi gik meget, meget langsomt. Der stod træet - pragtfuldt at se på,

Nordregård, Englandsvej 231 set fra haven. Opført 1808

pyntet med alle ting i hvidt. Købt gennem årene. Hvert år nogle nye ting føjet til, men man genså gerne de ting, som havde været der sidste år. Når alle var placeret på de faste pladser, skulle vi igen synge, og her blev der sunget: Julen har bragt velsignet Bud og Højt fra Træets grønne Top. Vi gik aldrig rundt om træet. Endelig var det så tid til at åbne gaver, givet en efter en.

År senere blev julen moderniseret med en julemand. Det var altid min far, som var klædt ud til ukendelighed. Den gamle, gamle julemand, som bankede på hoveddøren blev modtaget med stor ærefrygt af os børn. Også ved denne lejlighed dannede sig hurtigt tradition. De voksne spillede komedie, der ikke var let at gennemskue. Julemanden gik rundt til hver enkelt og hilste. På det tids-

Bagervogn fra A. Poulsens Søvangs Alle . Her kører den på Strandvejen i 1924

punkt havde man som barn nærmest oplevet noget angstfyldt. Men han gik så til sidst hen til onkel Einar, som turde se ham dybt i øjnene og sige: "God aften, Karl". Tænk at han turde sige sådan til julemanden. Dette "God aften" blev sagt år efter år og udløste hver gang en ubegribelig stemning fra de voksne.

Lysene brændte ned og nye blev sat i til næste dag, og det var tid til kaffe, julekage og bjerge af småkager. Børn proppede sig. De voksne gav sig god tid til at smage og skønne. Vi børn løb til og fra, ind i den stue, hvor man ellers aldrig kom. Nu på denne aften stod dørene åbne.

Sent på aftenen kom så øjeblikket, hvor fadet blev båret ind, og det var ikke mindre fantastisk end alt det andet. Alt godt var der af ting, som man ellers aldrig smagte. Sodavand og øl til de voksne.

(Ina Astorri født i 1939 på Nordregård, Englandsvej)

Lille Just ønsker sig en julepresent

Følgende sang er blevet sunget til jul i Georg Cornelius Zimlings hjem i Kastrup:

Hør nu Bedstefader kære, lille
Just han føler trang, dig i dag
at gratulere

Må jeg så bede om en julepresent
Må jeg så bede om en julepresent

Jeg har mg+ i regning, godt i stil
og tænk engang, jeg har ug? i teg ning.
Må jeg så bede om en julepresent
Må jeg så bede om en julepresent

Jeg skal være god og stille,
flittig i min skolegang,
Undskyld! Bedstefader lille.
Må jeg så bede om en julepresent
Må jeg så bede om en julepresent

Bagermedhjælperens juleaften

Mine juleaftener som barn ligger lidt tågede, for da jeg var 8 år og gik i anden klasse, begyndte jeg at arbejde hos bageren som medhjælper på vognen. Mødte kl. 5 morgen, blev sat af kl. 8 ved skolen og hoppede på igen kl. 14. Dengang blev alt brød kørt ud til folk.
Jeg startede kl. 5 morgen med morgenbrød. Videre om formiddagen med "det store": rugbrød og franskbrød, og så ved 5-6 tiden om aftenen var det ud med flæskestege, and og gåsestege, som folk dengang fik stegt hos bageren. Det var vi færdige med ved 7-8 tiden, så fik vi julemad i bageriet og en lille julegave. Kl. 9 aften ud med nybagte julekager, så klokken blev for det meste 10 aften, før
jeg var hjemme. Det var så bare om at komme i kassen, for jeg skulle møde igen kl. 5 næste morgen. Min mor sad oppe og ventede på mig, de andre var lagt i seng. Det var alle mine små søskende, jeg var jo den ældste af alle os 12 børn, så barndom har jeg sikkert ikke haft så meget af.
(Erik Broch Petersen, f. 1925 i Kastrup)

Glasmagernes juletræsfest

Juletræsfesten, der blev afholdt i "Salen" 1. juledag, var for os den største begivenhed på året.
Den første påmindelse om julen fik vi allerede 1. december, når vi hørte julesalmerne blive sunget i hytterne på glasværket, hvor de blev sunget hver dag lige til juleaften. Det var der tradition for. Senere så vi bestyrelsen for "Harmonien" holde møde. De ugentlige musikaftener her var præget af julemelodierne.
Børnenes opførsel og villighed til byærinder var altid bedst i december måned. Det hed sig nemlig altid: Ellers kommer du ikke

med til juletræsfesten! - Og det var jo en slem trussel.
Så kom dagen, hvor bestyrelsen var rundt fra dør til dør for at sælge billetter, og så var man først sikker. Tre dage før jul ankom det store juletræ. Tuborgs ølvogn havde det med fra Kongelunden. Spændingen voksede, så det snart ikke var til at holde ud.
To dage før jul kom min far hjem fra arbejdet, han havde travlt. Hvad var der dog i gære? Efter at han igen var taget afsted, fortalte min mor mig, at han skulle til byen for at indkøbe julegaver til juletræsfesten i "Salen". I de dage var jeg midtpunktet i hele flokken af børn fra gaden. "Hvad har de købt?" - "Er godteposerne fyldte?" - "Hvad er der i dem?" - "Hvornår skal træet pyntes?"
Endelig oprandt dagen, 1. juledag. Den begyndte som sædvanlig med hornmusik af Glasmagernes Orkester kl. 8 om morgenen i gaden, hvor de spillede både julesalmer og julesange.
Når jeg må nævne mig selv som midtpunkt ved denne festlige lejlighed skyldtes det, at min far i så lang tid jeg kan huske tilbage af min barndom altid var formand for faglige og politiske foreninger, og altså også, som tilfældet her, for Den Selskabelige Forening indenfor glasværkets område. Af den grund vidste jeg altid lidt mere end de andre børn, om hvad der foregik. Det var jeg altid stolt af.
(Kaj Olsen, født 1903 i Kastrup)

Juletræsfest i Kastruplund

Julen var ikke bare hjemmets fest. Vi skulle også i Lunden. 2. juledag holdt Arbejdsmændenes Forbund julefest for medlemmernes børn. Chokolade med boller. Gave og til sidst godtepose. Det store juletræ stod midt i salen, næsten til loftet nåede det, flot pyntet med lys. Jeg bilder mig ind, at det var stearinlys.
Men hvordan tænde og slukke dem. Har ikke spekuleret på det før nu. Men døren blev slået op, og træet lyste i al sin pragt, som det nok altid har gjort. Vi gik om træet i en bred række i sømandstøj eller hvide bluser, nye kjoler og laksko. Forældrene sad på bænkene under balkonen. På balkonen sad endnu en række på de smalle træbænke med den smalle hylde foran.
På podiet sad orkestret, 3-4 mand med horn og stortromme og lilletromme og slagtøjet begrænset til et enkelt bækken. Ved siden af

stod forbundets fane. Formanden holdt en tale, som vi ikke hørte, og vi gik rundt og sang julesalmer og "Højt fra træets grønne top". Under hyl og råben viste julenissen sig og overtog kommandoen og fik orden på geledderne igen, så vi kunne synge: "Jeg gik mig over sø og land" - med alle variationerne. Vi legede "Fare, fare krigsmand". Og de der kom allersidst i gryden valgte æble eller banan. Der blev til to lange rækker med armene om livet på formanden, og så trak vi til kæden brast i den ene side, og halvdelen faldt over hinanden med grin og gråd, og den anden halvdel blev magtesløst trukket over gulvet af den sejrende kæde. Tornerose blev enevældigt udvalgt under nogen misundelse, fordi hun havde tyllsskørt. Den onde fe prøvede at se rigtig ond ud, medens den unge kongesøn stod med hænderne på ryggen og vidste ikke, hvor han skulle se hen og derfor gloede ned i gulvet med røde kinder. Så spillede orkestret "Jernbanegaloppen" og under tøffen og bremsen, der ikke lod Amagerbanen noget tilbage at ønske, sluttede 1. akt på dansegulvet.

Vi stillede op til chokolade og boller foran havesalen, hvor bordene var dækket. Vi fik travlt med at blive færdige til ny række foran gavebordet og sluttede foran godteposebordet, hvorefter vi med hænderne fulde smuttede over festsalens gulv til forældre eller måske op ad søjletrappen til balkonen, hvor gaver og poser fik et nærmere eftersyn. Der blev gnasket og leget. Juletræet blev af et par stærke mænd trukket over gulvet til hjørnet, og den store, sorte kakkelovn stod og så meget varm ud. Så var gulvet frit for os, og så gik det op og ned på jagt efter hinanden, piger og drenge. Vi tabte balancen, når vi gled i figner og rosiner. Nøddeskallerne knasede, og vi fik en albue i øjet. Vi kunne drikke hvidtøl fra et anker med hane, der stod ved siden af fanen. Det var gratis.

Det var en rigtig fest. Børnene dansede polka, indtil vi blev jaget af gulvet, og et par mænd gik op og ned og fejede gulvet rent med brede koste, hvorefter der blev drysset noget hvidt pulver på gulvet - og så var der bal for de voksne.

(Karl Pedersen f. 1919 i Kastrup)

Hvis du har billeder, oplysninger eller andet af lokalhistorisk interesse, så henvend dig til:

Lokalhistorisk Samling
Kamillevej 10
2770 Kastrup
Tlf. 32 46 05 45

www.bibliotek.taarnby.dk
Klik på **Lokalhistorisk Samling**

Vi har publikumsmaskine med adgang til internettet og mange slægtsforskerlinks.

Åbningstider:

Mandag	16.00 - 20.00
Tirsdag	12.00 - 16.00
Fredag	12.00 - 15.00

Lokalhistorisk Samling har desuden udstillinger på:

Kastrupgårdssamlingen

"Midt på Amager"
&
"KASTRUP GLAS"

Åbent Tirsdag til søndag
14.00-17.00
Onsdag tillige
14.00-20.00

Plyssen
Amager Strandvej 350:

Permanente og skiftende udstillinger

Åbent Lørdag og søndag
13.00-16.00